

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อเรียงตามลำดับดังนี้ เหนือในการเลือกพื้นที่ทำการสำรวจ เหนือในการจำแนกกลุ่มข้อมูลตามสภาพการดำรงอยู่ เหนือในการเลือกเงื่อนไขทำการสำรวจ การเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่ การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล การรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 เหนือในการเลือกพื้นที่ทำการสำรวจ

พื้นที่ทำการสำรวจลักษณะการเปลี่ยนแปลงของเรือนไทยเขมร รวมถึงเรื่องการจัดผังบริเวณประโยชน์ใช้สอยในผังพื้นที่ใช้สอยใต้ถุนเรือน ผังพื้นที่ใช้สอยบนเรือน โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม วัสดุก่อสร้าง รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือน และทางด้านของประวัติศาสตร์ชุมชน วิถีชีวิต ความเชื่อและวัฒนธรรม ที่มีผลต่อรูปแบบของเรือน ของชุมชนบ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอบรรพตชน จังหวัดบุรีรัมย์

ภาพที่ 3.1 แผนที่บ้านหนองม่วง

ที่มา : ผู้วิจัย

3.2 เกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มข้อมูลตามสภาพการดำรงอยู่

การจำแนกเรือนจากการสำรวจทางกายภาพของแต่ละเรือน ในการสำรวจได้พิจารณากลุ่มข้อมูล โดยแบ่งกลุ่มตามสภาพการดำรงอยู่ได้ 3 ระดับดังนี้

3.2.1 เรือนที่ถูกปล่อยร้างไม่มีการอยู่อาศัยเป็นเรือนมรดกที่ตกทอดจากรุ่นพ่อแม่สู่รุ่นลูก และรุ่นหลาน ซึ่งลูกหลานมักจะย้ายออกจากชุมชนไปทำงานต่างถิ่น เมื่อเจ้าของเรือนเสียชีวิตหรือมีอายุมาก ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จึงจำเป็นที่จะต้องย้ายไปอยู่กับลูกหลานและปล่อยให้เรือนร้าง เนื่องจากไม่มีคนดูแลต่อ

3.2.2 เรือนที่มีการอยู่อาศัยและยังคงสภาพเดิมเรือนเหล่านี้ยังคงรูปแบบและวัสดุเดิมซึ่งมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยเพียงเล็กน้อยแต่ไม่กระทบกับรูปแบบดั้งเดิมของเรือนมากนัก

3.2.3 เรือนที่มีการอยู่อาศัยและมีการดัดแปลงจากเดิม แบ่งได้ 2 แบบคือ

3.2.3.1 เรือนที่คงรูปทรงเดิมแต่เปลี่ยนแปลงวัสดุใหม่โดยส่วนมากจะคงรูปแบบและโครงสร้างเดิมไว้ บางหลังอาจจะถมดิน ดัดตัวเรือนให้สูงขึ้นและเทพื้นปูนเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วม หรือเปลี่ยนวัสดุผนังใหม่ทดแทนของเดิมที่ชำรุด

3.2.3.2 เรือนที่ปรับปรุงทรงใหม่แต่ยังคงใช้วัสดุเดิม เรือนกลุ่มนี้จะมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยภายในหรือองค์ประกอบใหม่ซึ่งกระทบกับรูปทรงเรือนภายนอก

3.3 เกณฑ์ในการเลือกเรือนที่ทำการสำรวจ

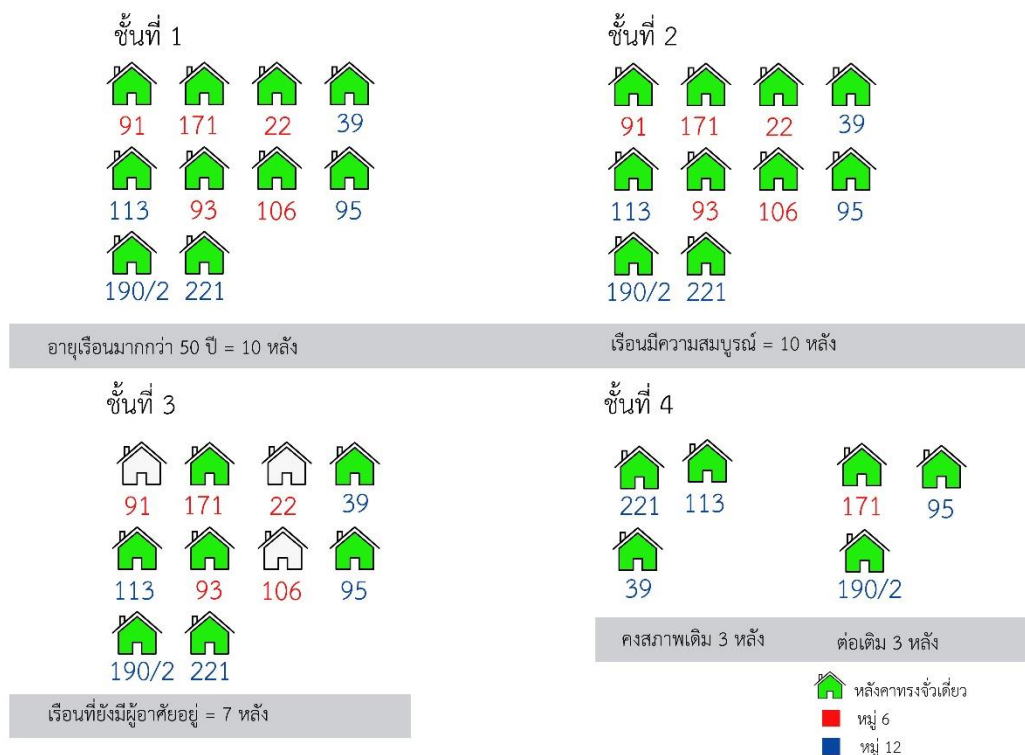
ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลเรือน จากเอกสารที่มีผู้ได้ทำการสำรวจไว้แล้ว ในฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อการท่องเที่ยว (VADBuriyam) เป็นข้อมูลพื้นฐานในการเลือกเรือนที่จะทำการศึกษา โดยมีเรือนที่ตรงตามลักษณะที่กำหนดไว้บางส่วน กับผู้วิจัยเองได้ลงพื้นที่เพื่อทำการทบทวนเอกสารอีกครั้งว่า ข้อมูลยังคงเดิมจากที่มีการสำรวจหรือไม่ จากการทบทวนอีกครั้งทำให้ได้กฎเกณฑ์ในการเลือกเรือน ดังนี้

3.3.1 เป็นเรือนไทย-เขมรที่มีอายุเรือนตั้งแต่ 50 ปีเป็นต้นไป

3.3.2 เป็นเรือนที่ยังมีสภาพสมบูรณ์

3.3.3 ผู้อยู่อาศัยเป็นเจ้าของเรือนหรือทายาทเจ้าของเรือนที่สามารถให้ข้อมูลของเรือนได้

3.3.4 สามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 3.2 เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่สำรวจ

ที่มา : ผู้วิจัย

3.4 การเตรียมความพร้อมในการลงพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ ได้ใช้พื้นที่ของชุมชนบ้านหนองม่วง ตำบลบ้านไทร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในการศึกษาวิจัย เรื่องการเปลี่ยนแปลงของเรือนพื้นถิ่น รวมไปถึงบริบทของชุมชนบ้านหนองม่วง ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ภาษาเขมรในการสื่อสาร ซึ่งผู้วิจัยเองสามารถสื่อสารภาษาเขมรได้ รวมถึงการเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ประกอบด้วย กล้องถ่ายภาพ แบบสัมภาษณ์ แบบร่างวัด ตลับเมตรแผนที่ชุมชน เข็มทิศ โดยจะติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ในการลงพื้นที่ทำการสำรวจชุมชนและตำแหน่งเรือนที่ต้องการศึกษา รวมไปถึงบริบทของชุมชน โดยจะลงพื้นที่ติดต่อกันในวัน เสาร์ -อาทิตย์ โดยจัดลำดับตามความสำคัญของเนื้อหาดังนี้

3.4.1 บริบทของชุมชนบ้านหนองม่วง

3.4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

3.4.1.2 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

3.4.1.3 ประวัติความเป็นมา

- 3.4.1.4 ลักษณะภูมิประเทศ
- 3.4.1.5 สภาพภูมิอากาศ
- 3.4.1.6 วิถีชีวิต ความเชื่อ
- 3.4.1.7 สังคมวัฒนธรรม
- 3.4.1.9 เหตุการณ์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน
- 3.4.2 ความเชื่อ และลักษณะทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น
 - 3.4.2.1 ลักษณะทางกายภาพของเรือนพื้นถิ่น
 - 3.4.2.4 ผังบริเวณ
 - 3.4.2.5 ผังพื้นที่ใต้ถุน / ผังพื้นที่บน / ผังหลังคา
 - 3.4.2.6 รูปด้าน
 - 3.4.2.7 รูปตัด
 - 3.4.2.8 ความเชื่อ

3.5 การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลไว้ 2 กลุ่ม โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำที่สุด ดังนี้

3.5.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลบริบทของชุมชน ข้อมูลวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี การใช้สอยของเรือนและเทคนิคการก่อสร้างเรือน โดยคุณสมบัติหลักคือ เป็นผู้นำชุมชน บุคคลสำคัญภายในชุมชน ผู้อาวุโส ผู้ที่ทราบประวัติความเป็นมาของชุมชนอย่างชัดเจน

3.5.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางกายภาพของเรือน ข้อมูลรูปแบบและลักษณะทางสถาปัตยกรรมของเรือน ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของเรือนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยคุณสมบัติหลักคือ เป็นผู้ที่อาศัยในเรือนมาตั้งแต่ดั้งเดิม สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเรือนได้

เรือนที่ 1 บ้านเลขที่ 171 หมู่ 6 นายพิชัย พริงเพราะ

เรือนที่ 2 บ้านเลขที่ 221 หมู่ 12 นางน้อย ดวงศรี

เรือนที่ 3 บ้านเลขที่ 39 หมู่ 12 นางสุคน ภาตสตา

เรือนที่ 4 บ้านเลขที่ 113 หมู่ 12 นายจรูญ บุญเจริญ

เรือนที่ 5 บ้านเลขที่ 95 หมู่ 12 นางชิง ภาตสตา

เรือนที่ 6 บ้านเลขที่ 190/2 หมู่ 12 นายสัมฤทธิ์ ชาวสวน

3.6 การรวบรวมข้อมูล

3.6.1 ขั้นตอนการทบทวนเอกสารศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่อง

3.6.1.1 การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเพื่อศึกษาทัศนคติความเชื่อเกี่ยวกับการปลูกเรือนเขมร

โดย ศรัณยา หล่อมณีพนรัตน์ (ผู้แต่ง)

3.6.1.2 ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับความเชื่อกับเรือนเขมร จังหวัดสุรินทร์

โดยพรรณพุกษา จະระ (ผู้แต่ง)

3.6.1.3 คติความเชื่อเรื่องผีสูรรูปแบบพื้นที่ว่างในชุมชนและเรือนพักอาศัยพื้นถิ่นชาวเขมร
ถิ่นไทยในบริบทพื้นที่อีสานใต้ โดย นิโรธ ศรีมันตะ และนัฐฎิภา นวพันธุ์ (ผู้แต่ง)

3.6.1.4 พลวัตสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ไทยเขมร โดย สิทธิศักดิ์ พลทองมาก (ผู้แต่ง)

3.6.1.5 พลวัตของเรือนพื้นถิ่นไทยเขมร ชุมชนสวายจิก โดย วัชรินทร์ แรมประโคน
(ผู้แต่ง)

3.6.2 การรวบรวมประวัติความเป็นมาของชุมชนจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

3.6.2.1 นายประมะ สมหวัง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6

3.6.2.2 นางทองพูน เจือจันทร์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 12

3.6.2.3 นางบัวชุม กุสารัมย์ ผู้อาวุโส

3.6.2.4 นายทองม้วน มีพา ช่างในหมู่บ้าน

3.6.2.5 นางอุทัย ทรงประโคน ชาวบ้านหมู่ 12

3.6.3 รวบรวมคติความเชื่อ การใช้สอยของเรือนและเทคนิคการก่อสร้างเรือน จากการสัมภาษณ์
เจ้าของเรือนจำนวน 6 หลัง โดยการสัมภาษณ์เชิงเนื้อหา

3.6.3.1 นายพิชัย พริงเพราะะ เจ้าของเรือนหลังที่ 1

3.6.3.2 นางน้อย ดวงศรี เจ้าของเรือนหลังที่ 2

3.6.3.3 นายจรูญ บุญเจริญ เจ้าของเรือนหลังที่ 3

3.6.3.4 นางสุคน ภาตสตา เจ้าของเรือนหลังที่ 4

3.6.3.5 นางซิ่ง ภาตสตา เจ้าของเรือนหลังที่ 5

3.6.3.6 นายสัมฤทธิ์ ชาวสวน เจ้าของเรือนหลังที่ 6

3.7 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้นำชุมชน เพื่อรวบรวม
ข้อมูลบริบทของชุมชน ข้อมูลวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรม ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับ
เจ้าของเรือน เพื่อรวบรวมข้อมูลรูปแบบและลักษณะทางสถาปัตยกรรมของเรือน ใช้ตาราง
เปรียบเทียบวิเคราะห์ความเชื่อหาสาเหตุและผลลัพธ์ที่มีผลต่อการสร้างเรือนพื้นถิ่น

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาวิเคราะห์ข้อมูลบริบทของชุมชน ความเชื่อ การสร้างเรือนจากการสัมภาษณ์มาถอดบทเพื่อสรุปพร้อมกับวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ ความถี่, ร้อยละก่อนนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความแตกต่างเพื่อแบ่งประเด็นก่อนจะสรุปผล

ผู้วิจัยสามารถสรุป วิธีการออกแบบงานวิจัย ดังตารางนี้ 3.1

ตารางที่ 3.1 การออกแบบงานวิจัย

วัตถุประสงค์	ขอบเขตด้านเนื้อหา	วิธีการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. สร้างองค์ความรู้ความเข้าใจถึงรูปแบบของเรือนพื้นถิ่นไทยเขมรที่สะท้อนความเชื่อ	1. ประวัติความเป็นมาของเขมรถิ่นไทย 2. ประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านหนองม่วง 3. คติความเชื่อ <ul style="list-style-type: none"> ● ศาลปู่ตา ● ทิศตามความเชื่อของชุมชน ● เงามต้นไม้ใหญ่ไม่ทับหลังคาเรือน ● ต้นไม้ที่ห้ามปลูกในเรือน ● ห้ามปลูกเรือนขวางทางเดิน 	1. ทบทวนศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. สัมภาษณ์เจ้าของเรือน	-แบบสัมภาษณ์ -TimeLine -ตารางวิเคราะห์เปรียบเทียบ -แบบสัมภาษณ์	-วิเคราะห์เชิงเนื้อหา -วิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ตารางที่ 3.1 การออกแบบงานวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ขอบเขตด้านเนื้อหา	วิธีการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
	<ul style="list-style-type: none"> ● ถนนเข้าบ้านไม่ตัดชี้ตรงกับตัวเรือน ● ห้ามปลูกเรือนวางแนวสันหลังคาขนานกับถนน ● ศาลพระภูมิ ● ยุงข้าว ● ลักษณะทนสมุทร ● การขุดหลุมเสา ● การหันหัวนอน ● ห้ามประตูหน้าบ้านและประตูหลังบ้านตรงกัน ● การวางตำแหน่งบันไดและชั้นบันได ● การเข้าป่าไปตัดไม้ 			

ตารางที่ 3.1 การออกแบบงานวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ขอบเขตด้านเนื้อหา	วิธีการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการ การทำวิจัย	การวิเคราะห์ ข้อมูล
	<ul style="list-style-type: none"> ● ลักษณะของ เสาที่ไม่ดี ● ยันต์ปกป้อง (อกไก่) ● ชื่อของเสา <p>ต่าง ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ห้ามเอาไม้ที่ เคยสร้างยุ่งข้าวหรือ วัดมาปลูกเรือน ● ครูกำเนียด หรือจวมกำเนียด ● ปลิง หรือขวัญ ● พิธีกรรมยก เสาเอกและเสาโท ● พิธีกรรมแซน โถงตา ● วันและเดือน ต่าง ๆ ที่ห้ามปลูก เรือน ● การตรวจดวง ชะตาเจ้าของเรือน 			

ตารางที่ 3.1 การออกแบบงานวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ขอบเขตด้านเนื้อหา	วิธีการศึกษา	เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
	4. ประวัติอาคารและลักษณะทางสถาปัตยกรรมจำนวน 6 หลัง <ul style="list-style-type: none"> ● ผังบริเวณ ● แปลน 	-สำรวจ รั้ววัด -สัมภาษณ์เจ้าของผู้อยู่อาศัย	-แบบสำรวจ -ตารางเปรียบเทียบ	-คติความเชื่อ
	<ul style="list-style-type: none"> ● รูปด้าน ● รูปตัด ● โครงสร้าง วัสดุ			

ที่มา : ผู้วิจัย